

Årets Joloprstagare: Per Svensson

Per Svensson (PS) inleder sitt anförande med att tacka för utmärkelsen. Han säger sig vara särskilt glad för motiveringen:

– Ja, jag knycker jättemycket från Ture Sventon, liksom många andra skribenter gör. TS är en av de mest inflytelserika stilisterna inom den svenska journalistiken. ”Som vanligt ovanligt mycket folk i väntrummet”.

På Twitter nämndes Yolo-priset; PS fick veta att det är en kod för You Only Live Once, alltså när man för sitt höga nöjes skull gjort något olagligt eller opassande.

Journalistik är däremot ett program för att upphäva risker, man blir någon annans liv, de andra tar risken åt en, man får vara i närheten, stiga in i deras liv. Och det finns så många liv att uppleva. Reportrar och journalister har något parasitärt, fegt och ängsligt, man är i bakgrunden, är inte aktör, inte i rampljuset, vid sidan av; där trivs man bäst!

PS började skriva 21 år gammal. Född 1956 har han nu hunnit med 36 år som skribent. Han har skrivit ett 15-tal böcker. PS betonar att de är förlängningar av tidningsartiklarna. Det är en stor fördel för en författare att ha gjort allt det väsentliga redan tidigare; man har gjort kärnan, tänkt det hela till slut. Det blir väldigt produktivt att ha detta växelbruk.

PS känner igen en sak hos Jolo: den fysiska verkligheten är inte den enda källan för information. Att ta del av och ströva genom historien är inte olikt att ströva genom en stad. Han har aldrig förstått att historien skulle vara mindre giltig och verklig än andra aspekter i livet. Det finns ett outsidersdrag hos Jolo. Det syns tydligt i den postuma volymen *Människor*; ett antal personporträtt. Det Jolo skriver om Gustaf Hellström är så nära ett självporträtt man kan komma. Det är väldigt inlevelsefyllt när han skildrar Hellströms känsla att inte räcka till någonstans.

Det gäller för de flesta i det här yrket att man inte vill läsa sig själv i tryck. Det är deprimerande att gå tillbaka och se alla fel. Författare har ett starkt stråk av osäkerhet, utanförskap, hemlöshet. Man vill bara gå vidare. Emellanåt händer det att man blir uppringd av någon som hittat ett fel på sidan 36 och som tror att man ska bli jätteglad...

– Jag och min generation har levt under den största förändringen i Sveriges historia: Det svenska folkhemmet och den svenska moderniteten. Vad var Expressen? Jo, en skola i att leva ett modernt liv! Svenska folket skulle uppfostras: ”Så här gör man när man...” etc. Det blir en närmast absurd kontrast när man jämför den svenska moderniteten med till exempel det som

hände i inbördeskrigets Jugoslavien. Det som hände på Balkan när man tog kål på sina grannar för en bit mark är helt enkelt obegripligt från svensk horisont.

PS har skrivit om prins Gustaf Adolf (*Han som aldrig fick bli kung*), och om P-O Sundman och nazismen. Och om Malmö, som PS vill kalla Sveriges svenskaste stad – den stad som mest bejakat den moderna utvecklingen. 30 procent av invånarna är födda i utlandet och en majoritet av befolkningen har via någon förälder eller äktenskap en anknytning till migrationen.

PS skriver just nu på en biografi om Anders Zorn. På den vägen kom han till Chicago. Där finns för övrigt en koppling till en av Jolos bästa böcker. Chicago har förändrats i grunden, det är USA:s Malmö.

Zorn bodde sammanlagt fyra år i USA. Han har jämförts med John Singer Sargent, men som en mer bondsk variant. Zorn hade en otrolig förmåga att göra sig gällande överallt, han målade bl.a. fyra amerikanska presidenter. Någon har sagt att Zorn hade en talang som Mozart och en karriär som Napoleon. Men han hade också ett outsiderskap, han hörde inte hemma någonstans. Han var, kan man säga, hälften gentleman och hälften bonde.

För Zornbokens skull måste PS komma till Mora. Men där har man fått en märklig syn på sin position i världen. Det är dyrare att hyra rum där än på Waldorf Astoria i New York. PS vet ännu inte hur han ska lösa det problemet.

FRÅGOR

1. *Författaren vill inte läsa sina egna verk säger du. Men hur går det ihop med att de ofta har klippböcker med artiklar och recensioner?*

PS: Författaren har en neurotisk personlighet och klippen finns för att ha något att visa upp för sig själv och andra.

2. *Din bok *Storstugan* (1996) är en väldigt intressant skildring av utbyggnaden av en förort. Har du inga planer på att fortsätta "stadsspaningen"?*

PS: *Storstugan* är nog min bästa bok, och den handlar om Täby där jag växte upp. Omslagsbilden, där jag själv är med, är förresten tagen av en släkting. Den används av NE som genrebild. Jag har ingen ny stadsspaning på gång, men jag tycker att det är en fördel att vara fast anställd, för då får man tid att läsa in helt nya områden hela tiden. Som frilansare skriver man mer i en nisch. Här kan man peka på likheter mellan journalistik och litteratur. Det finns ju författare som skriver om samma sak hela tiden. Ta P-O Enqvist; han skriver alltid om förräderi och svek – men med ständigt nya infallsvinklar.

3. *Du har sysslat mycket med litteraturkritik, hur ser du på den genren?*

PS: Kritik är också ett slags reportage. Jag ser kritik som en form av opinionsbildningsjournalistik, den är tesdrivande.

4. *Hur ser du på formaten?*

PS: Formaten krymper i dagspressen. Zarembas reportageserier i DN är ett undantag. Det blir jättetydligt när man går bakåt i tiden. Ta t.ex. prins Gustav Adolfs giftermål med Sibylla 1932. DN:s korre får hur många helsidor som helst i beskrivningar av val av blommor m.m. – dock med tydlig ironisk ton.

5. *Det pågår en boom av heminredning, man ska styla sitt hem o.s.v. Men det här har ju förstört hemmen! Hur ser du på det tidsfenomenet?*

PS: Det där är en väldigt intressant utveckling i den svenska moderniteten. Fram till 1900-talet hade vi mycket bestämt definierade rum i borgerliga hem. Men vid förra sekelskiftet kom Ellen Key och andra som sa: Det ska vara personligt – men inte dålig smak! Vi har nu fått tillbaka garnityrmöblemanget ända in i badrummet... Svenskarna är kanske världens mest individualistiska folk men med konsensuskultur och förtroende för staten.

6. *Man talar om "eviga följeslagare". Jolo hade sina. Vilka är dina?*

PS: Astrid Lindgren, men man måste ransonera den biten. Jag vill annars nämna Marshall Berman och hans biografi över New Yorks stadsplanerare Robert Moses (1889-1981). Berman är marxist och han illustrerar (i *All that is Solid Melts into Air, The Experience of Modernity*, 1988) modernitetens förbannelse: allt man gillar bara försvinner. Moses karriär var i början väldigt idealistisk. Han såg till att öppna upp stränderna för småfolket. Mot slutet blev det motorvägar för hela slanten... Moses skulle bli strålande film!
